

Datum
2018-02-27
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2017-5754

Yttrande

Till
Kommunfullmäktige

Motion av John Roslund (M), Mohammad Mohammad (M) och Tony Rahm (M) om skärpta regler för bidrag och familjehem, STK-2017-1195 STK-2017-1195

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Yttrande

I ärendet *Ny organisation i Malmö stad - Översyn av kommuncentrala styrdokument som berörs av organisationsförändringen* (STK-2017-501) fattade kommunstyrelsen 31 maj 2017 beslut **att** till arbetsmarknads- och socialnämnden hänskjuta ansvaret för Riktlinjer för barn- och ungdomsvården. Därefter har kommunfullmäktige, i samma ärende, 21 juni 2017 fattat beslut **att** till arbetsmarknads- och socialnämnden hänskjuta ansvaret för Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt.

Efter att nu föreliggande motion inkommit till kommunfullmäktige har arbetsmarknads- och socialnämnden 28 november 2017 fattat beslut **att** anta reviderade riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd (ASN-2017-1428) samt vid samma tidpunkt beslutat **att** anta riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga i enlighet med förvaltningens förslag och att dessa börja gälla den 1 januari 2018 (ASN-2017-1431).

Yrkade 1

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden **att upphöra med utbetalningar av ekonomiskt bistånd för resor till hemlandet.**

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen saknar statistiskt underlag som visar hur ofta ansökningar inkommer om bistånd som avser resor till utlandet samt i vilken utsträckning bistånd beviljas till det ändamålet. Arbetsmarknads- och socialförvaltningens bedömning är att beviljande av bistånd till utlandsresor är sällsynt förekommande, vid avstämning med ett par av enheterna för ekonomiskt bistånd nämns enstaka ärende.

Vid en genomgång av rättsfall, avgjorda av kammarrätt eller Högsta förvaltningsdomstolen (eller motsvarande äldre rättsinstans) gällande utlandsresor redovisas rättsfall sorterade under fyra underrubriker, utlandsresor med anledning av begravning, döende anhörig, rehabilitering, umgänge samt återförening.¹

Avseende begravningsresor redovisas tre ärenden där kammarrätten funnit att bistånd inte ska beviljas samt ett ärende där bistånd beviljas. Avseende utlandsresor med anledning av döende anhörig redovisas tre avslagsärenden som fastställts av domstol. Avseende rehabilitering framkommer tre ärenden varav det i två ärenden beviljats visst bistånd i samband med resa och ett ärende där domstol fastställt avslagsbeslutet.

Högst antal rättsfall i databasen avser utlandsresor med anledning av umgänge. Det finns två prejudicerande domar från Högsta förvaltningsdomstolen (1985 och 1993) som medgett bistånd i samband med umgängesresor utomlands samt sju kammarrättsdomar som omfattar såväl bifall som avslag mot olika grunder. Kring umgängesresor bör särskilt nämnas att de ansökningarna alltid aktualiserar en bedömning kring barnets bästa (1 kap. 2 § SoL) samt att Allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1) anger att *socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för att ett barn ska kunna umgås med sin förälder som bor på annan ort. Med ort kan även avses en ort utanför Sverige. Avgörande för vad som bör vara skälig kostnad för resor och hur ofta bistånd bör ges till kostnader för umgänge bör anpassas till vad en familj i allmänhet har råd med.* Utöver att allmänna råd preciserar att annan ort även avser ort utanför Sverige så är utgångspunkten vid bedömning av umgängeskostnader vad en *familj i allmänhet har råd med.* Den utgångspunkten skiljer sig från vad som är aktuellt vid t. ex. bedömning av boendekostnader där utgångspunkten är vad en *låginkomsttagare normalt har möjlighet att kosta på sig.* Kammarrättsdomarna rörande utlandsresor kopplat till umgänge omfattar såväl bifalls- som avslagsbeslut. Rättsdatabasen refererar även två kammarrättsdomar avseende utlandsresor med anledning av återförening varav ett avser bifall och ett avser avslag.

Sammanfattningsvis visar genomgången av aktuella rättsreferat att det finns en restriktiv men inte helt entydig praxis kring bistånd till utlandsresor. I motionen framkommer inte preciserat vilka hemlandsresor som avses. Arbetsmarknads- och socialnämndens bedömning är att genomgången av rättsfallen som redovisas ovan sammantaget visar på vikten av en individuell bedömning som inkluderar utredning av eventuella särskilda skäl, och att umgängesresor ställer särskilda krav på att det i utredningen görs en bedömning kring barnets bästa. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att en lokal riktlinje eller bestämmelse med innebörden att ekonomiskt bistånd för resor till utlandet aldrig ska medges inte är förenligt med nu gällande lagstiftning, allmänna råd och rättspraxis.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att yrkandet *att upphöra med utbetalningar av ekonomiskt bistånd för resor till hemlandet* ska anses vara besvarat genom vad som ovan redogjorts.

¹ Sökningar via InfoSoc Rättdata AB

Yrkade 2

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden **att upphöra med att betala ut ekonomiskt bistånd till människor som vistas olovligen i landet.**

Kommunfullmäktige beslutade 21 juni 2017 **att** till arbetsmarknads- och socialnämnden hänskjuta ansvaret för *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt*. I samband med översynen av riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd (ASN-2017-1428) har frågeställningar om bistånd till personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige utretts och belysts i förhållande till gällande rätt. Arbetsmarknads- och socialnämnden har 28 november 2017 fattat beslut om reviderade riktlinjer som börjat gälla 1 januari 2018.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har 28 november 2017 även fattat beslut om att avge yttrande till kommunfullmäktige i motion från Magnus Olsson (SD) om att Malmö stad inte ska stödja illegala migranter. (ASN-2017-1032/ STK-2017-824)

Frågan om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen till personer med lagakraftvunna avvisnings-/utvisningsbeslut har därefter överklagats enligt kommunallagen. Arbetsmarknads- och socialnämnden ska senast 31 januari 2018 inkomma med yttrande i målet till Förvaltningsrätten som kommer avgöra målet. (ASN-2018-106)

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att yrkandet **att upphöra med att betala ut ekonomiskt bistånd till människor som vistas olovligen i landet** ska anses vara besvarat genom vad som framkommit i ovan angivna ärenden, ASN-2017-1428, ASN-2017-1032 samt ASN-2018-106.

Yrkande 3

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden **att upphöra med att följa SKL:s riktlinjer vad gäller ersättning till familjehemsplacering hos nära anhörig.**

Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande eller beslut om vård tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne (6 kap. 6 § socialtjänstlagen (SoL)). Familjehem definieras i 3 kap. 2 § socialtjänstförordningen (SoF) på följande sätt ”Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.”

När ett barn placeras skall det enligt 6 kap. 5 § SoL i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock enligt 1 kap. 2 § alltid beaktas.

Socialnämnden är enligt 6 kap. 6 b § SoL skyldig att ingå avtal med dem som nämnden avser att anlita som familjehem. Avtalet bör utgå från vårdplanen och genomförandeplanen (om en sådan har hunnit upprättas) och beskriva vad som ingår i nämndens respektive familjehemmets åtagande för att nå målen i dessa planer. Det ska exempelvis framgå vem som är ansvarig för att olika insatser kommer till stånd, såsom hälso- och sjukvårdsinsatser och stödinsatser i skolan. En annan fråga som bör regleras är vad som ska gälla om familjehemmet vill ta emot ytterligare ett barn. Av avtalet bör också framgå vad uppdraget omfattar, vilket stöd familjehemmet kan få, ersättningar, försäkringar, uppsägningstider m.m. Uppdraget som familjehem får inte bedrivas yrkesmässigt och arvudet ska beskattas som inkomst av tjänst.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) ger årligen ut cirkulär i syfte att ge stöd och vägledning för handläggare och beslutsfattare i kommuner gällande handläggningen av ärenden som rör familjehemsvård.² Ersättning utgår till familjehem i form av omkostnadsersättning och arvodesersättning. Omkostnadsersättningen är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj. Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon, som kallas grundkostnad, dels av tilläggskostnader som beräknas individuellt. Barnbidrag eller studiebidrag reducerar ersättningen då det betalas ut direkt till familjehemmet. Arvodesersättningen grundar sig på löneläget för vissa yrkesgrupper inom vårdsektorn och SKL framhåller att en individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.

Kommunstyrelsen har beslutat ge arbetsmarknads- och socialnämnden ansvar för riktlinjer för barn- och ungdomsvården. Nämnden fattade 28 november 2017 beslut om *Arbetsmarknads- och socialförvaltningens riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga* som gäller från 1 januari 2018. Riktlinjerna anger att Arbetsmarknads- och socialnämnden ska följa Sveriges Kommuners och Landstings rekommendationer för familjehem, jourhem samt kontaktperson/kontaktfamiljer. För att säkra en likvärdig hantering för alla familjehem, jourhem och kontaktpersoner/kontaktfamiljer ska förvaltningen följa SKL:s rekommendationer. Familjehem, jourhem och kontaktpersoner/kontaktfamiljer är viktiga resurser för en säker och tillgänglig vård för barn och unga i behov av dessa insatser.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att förslaget om att upphöra följa SKL:s riktlinjer skulle medföra stora ekonomiska konsekvenser. Familjehem har inte ansvar att utan ersättning försörja barnet. Att placera på institution eller jourhem under utredningstid och därefter i främmande familjehem skulle innebära högre kostnader. Släktingplaceringar är över lag mindre kostsamma. Ersättningarna som följer SKL:s riktlinjer är uppdelade i olika nivåer och släktingplaceringar ligger på de lägre nivåerna. Detta innebär att oavsett om riktlinjerna följs så blir släktingplaceringar mindre kostsamma än andra placeringar. Under flyktingvågen 2015, då behovet av familjehem inte kunde tillgodoses på grund av

² SKL, cirkulär 17:52 gäller *Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn, unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar m.m. för år 2018*

bristsituation nationellt, blev det nödvändigt att även använda så kallad konsulentstöd familjehemsvård men cirka 70 % av placeringarna skedde i nätverkshem. Kostnaderna för konsulentstöd familjehemsvård är cirka tre gånger högre än vanlig familjehemsvård. Konsekvenserna skulle även ha blivit negativa utifrån ett barnperspektiv vilket stöds av den kunskap som finns om kvalitet i familjehemsvård. Sammanbrott i släktinghem ligger på en låg nivå i motsats till placeringar i främmande familjehem. Sammanbrott leder till stora kostnader både ekonomiskt och resursmässigt avseende personal, men framför allt påverkar sammanbrott det enskilda barnets utveckling negativt. Socialtjänsten behöver kontinuerligt sträva efter att säkerställa arbetssätt och rutiner som förebygger sammanbrott och främjar stabilitet och trygghet för det placerade barnet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att yrkandet *att upphöra med att följa SKL:s riktlinjer vad gäller ersättning till familjehemsplicering hos nära anhörig* ska anses vara besvarat mot bakgrund av vad som ovan redovisats.

Yrkande 4

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden *att det införs månatlig uppföljning och kontroll av person som önskar fortsatt ekonomiskt bistånd.*

Varje ansökan om ekonomiskt bistånd, förstagångsansökan eller ansökan om fortsatt bistånd, föranleder att en utredning görs som ska ligga till grund för beslut om ekonomiskt bistånd.

Genom utredningen ska handläggaren skaffa sig en helhetsbild av den enskildes försörjningshinder, resurser, behov och ekonomiska situation. Hur omfattande utredningen behöver vara beror på omständigheterna i det enskilda fallet. För personer som är gifta, sambos eller partners krävs att handläggaren skaffar sig en helhetsbild över båda parternas situation avseende försörjningshinder, resurser, behov och ekonomiska situation. Om personen behöver ekonomiskt bistånd tillfälligt kan socialtjänsten ofta begränsa utredningen till att hämta in aktuella uppgifter om hans eller hennes ekonomiska situation. Andra situationer kan kräva ett omfattande utredningsarbete för att socialtjänsten ska kunna hjälpa den enskilde att bli självförsörjande.

Uppgifterna som ligger till grund för beslut hämtas i första hand in från den enskilde själv. Socialtjänsten får med stöd av socialtjänstlagen hämta in uppgifter om enskild från vissa myndigheter (Central studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen samt Skatteverket) utan samtycke från den enskilde. Uppgifter från dessa myndigheter inhämtar socialsekreteraren genom verksamhetssystemet Procapita via sammansatt bastjänst ekonomiskt bistånd, SSBTEK, som tillhandahålls av Sveriges kommuner och landsting, SKL. Om socialtjänsten bedömer det nödvändigt att inhämta uppgifter från andra krävs att den enskilde lämnar samtycke till att sådan kontakt tas av socialtjänsten. I utredningen är det enbart uppgifter som är relevanta för biståndsbedömningen som ska hämtas in. Om personen som söker bistånd inte medverkar genom att förse socialnämnden med det underlag som bedömts relevant för utredningen kan

ansökan som regel avslås. De uppgifter som socialnämnden efterfrågar ska gälla den biståndssökande och hans eller hennes familj, andra personer ska inte behöva lämna uppgifter eller utsättas för kontroller.³

Vid ansökan om fortsatt bistånd behöver även en uppföljning göras kring aktuell planering för självförsörjning. I den kärnprocess för fortsatt bistånd som är antagen av avdelningscheferna inom socialtjänsten anges både moment kring samtal och planering för självförsörjning samt moment om utredning avseende kontroller, beräkning, aktanteckningar och kommunikering.

En utredning genomförs vid varje ansökan. Formen för uppföljning varierar, informationsutbyte med den enskilde sker genom såväl besök, telefonkontakt och skriftligen. Kontroll och verifiering av uppgifterna i ansökan görs, bland annat genom SSBTEK (sammansatt bastjänst ekonomiskt bistånd). Genom den fördjupade integrationen som äger rum mellan arbetsmarknadsavdelningen och enheterna för ekonomiskt bistånd efter bildandet av arbetsmarknads- och socialnämnden, sker fördjupat stöd i och uppföljning av planeringen mot självförsörjning som löpande återkopplas till handläggande socialsekreterare. Från verksamheterna för ekonomiskt bistånd poängteras även vikten av regelbundna besök för att möjliggöra att adekvat socialt stöd kan erbjudas de personer där det bedöms föreligga sådant behov.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att yrkandet *att det införs månatlig uppföljning och kontroll av person som önskar fortsatt ekonomiskt bistånd* ska anses vara besvarat genom ovanstående redogörelse.

Ordförande

.....
Sedat Arif
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

Arbetsmarknads- och socialnämnden 20180222 § 64, Moderaterna och Liberalerna reservation, bilaga.

Arbetsmarknads- och socialnämnden 20180222 § 64, Sverigedemokraterna reservation, bilaga.

³ Socialstyrelsen, *Ekonomiskt bistånd Handbok för socialtjänsten* (2013), s 111-112